

Status socjoekonomiczny rodziny a odległe cele socjalizacyjne rodziców dzieci w okresie wczesnego dzieciństwa

Martyna Jackiewicz
Arkadiusz Białek
Marta Białecką-Pikul

Laboratorium Psychologii Rozwoju Małego Dziecka
Instytut Psychologii UJ

Odległe cele socjalizacyjne

- Cele socjalizacyjne -> obraz tzw. „**przystosowanego dorosłego**” (*adaptive adult*) w danej kulturze
- Cechy „przystosowanego dorosłego” – optymalne dla funkcjonowania w danym społeczeństwie
(Rosenthal i Roer-Strier, 2001)
- **Cele socjalizacyjne** -> rodzicielskie oczekiwania wobec dziecka -> oddziaływania wychowawcze rodziców
(Super i Harkness, 1986)
- Odległe cele socjalizacyjne = w dalekiej przyszłości
Jakie cechy chciał(a)byś, aby twoje dziecko posiadało w dorosłości?

Status socjoekonomiczny (SES)

SES tradycyjnie:

- „wielka trójka” zmiennych
  - dochód rodziny
  - wykształcenie rodziców
  - status zawodowy rodziców

(Duncan, Featherman i Duncan, 1972; Hauser, 1994)

tzw. „obiektywny SES”

Współcześnie:

- „zasoby domowe” (*home resources/ home possessions*) – np. liczba książek w gospodarstwie domowym

(Hansson i Gustaffson, 2013)

- „subiektywny SES” - subiektywna percepcja miejsca w hierarchii, zajmowanego przez jednostkę/rodzinę w społeczeństwie czy lokalnej społeczności

(Kraus i in., 2012)

Cele socjalizacyjne a SES

- W celach socjalizacyjnych zawierają się intencje i aspiracje rodziców. Mierząc cele mierzymy wyznawane przez nich **wartości**

- Cele = hierarchia wartości

(Tamis-Lemonda i in., 2007)

- Wyznawane przez rodziców wartości zróżnicowane ze względu na SES

(Cashmore i Goodnow, 1986; Słomczyński, Miller i Kohn, 1981;
Tazouti i Jarlégan, 2014)

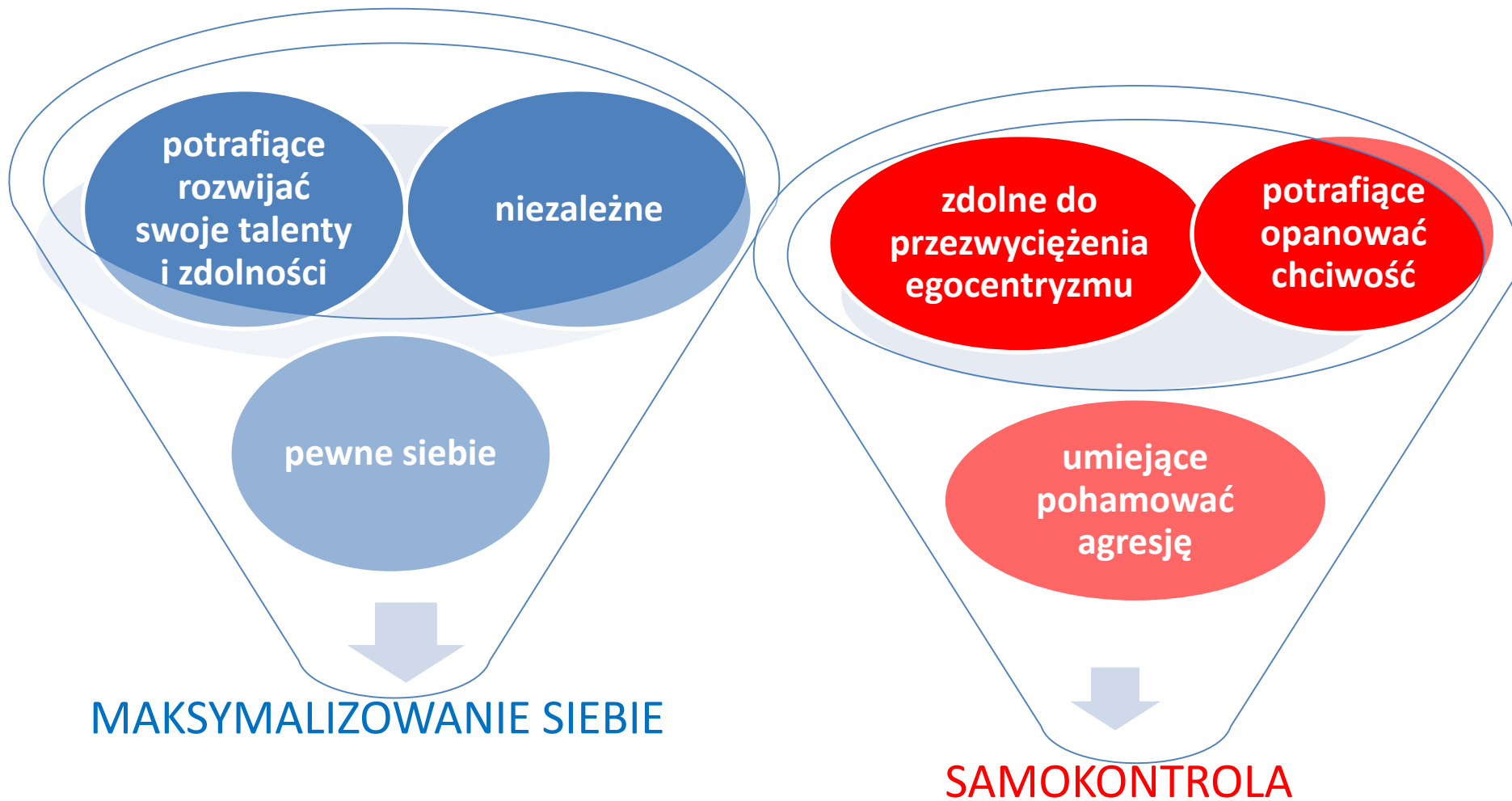
Cel badania

- Czy istnieją (a jeśli tak, to jakie?) zależności pomiędzy obiektywnym i subiektywnym SES a odległymi celami socjalizacyjnymi polskich rodziców dzieci w okresie wczesnego dzieciństwa?

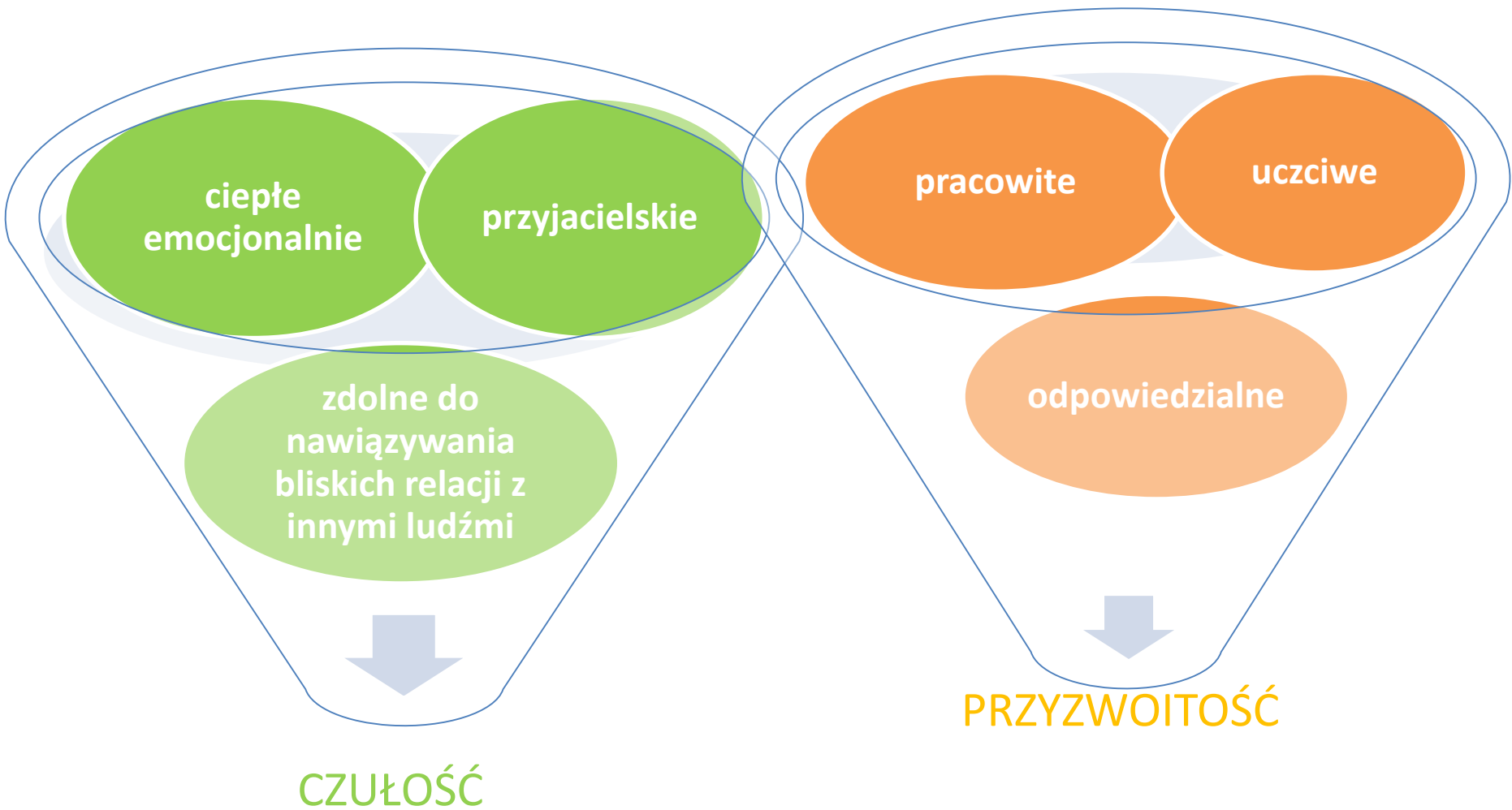
Grupa badana i metodologia

- 98 rodziców dzieci uczestniczących w projekcie „*Narodziny i rozwój zdolności do mentalizacji*” (projekt NCN nr 2011/01/B/HS6/00453)
- **SES** – 2,5 roku (dzieci)
  - obiektywny:
    - liczba lat edukacji matki i ojca
    - dochód w przeliczeniu na członka rodziny
  - subiektywny:
    - ocena własnej sytuacji materialnej (5-stopniowa skala od „*powodzi nam się bardzo dobrze*” do „*powodzi nam się bardzo źle*”)
    - wskazanie zajmowanej pozycji społecznej („drabina” – skala 10-stopniowa – 10 „szczebli”)
  - zasoby domowe:
    - liczba książek w gospodarstwie domowym (przedziały: 0; 1-10; 11-50; 51-200; 201-1000; powyżej 1000)
- **Cele socjalizacyjne** – 16 miesięcy (dzieci)
  - kwestionariusz „*Ja i moje dziecko*” (Białek i in., 2014)

Cele socjalizacyjne – kategorie (za: Harwood, 1992)

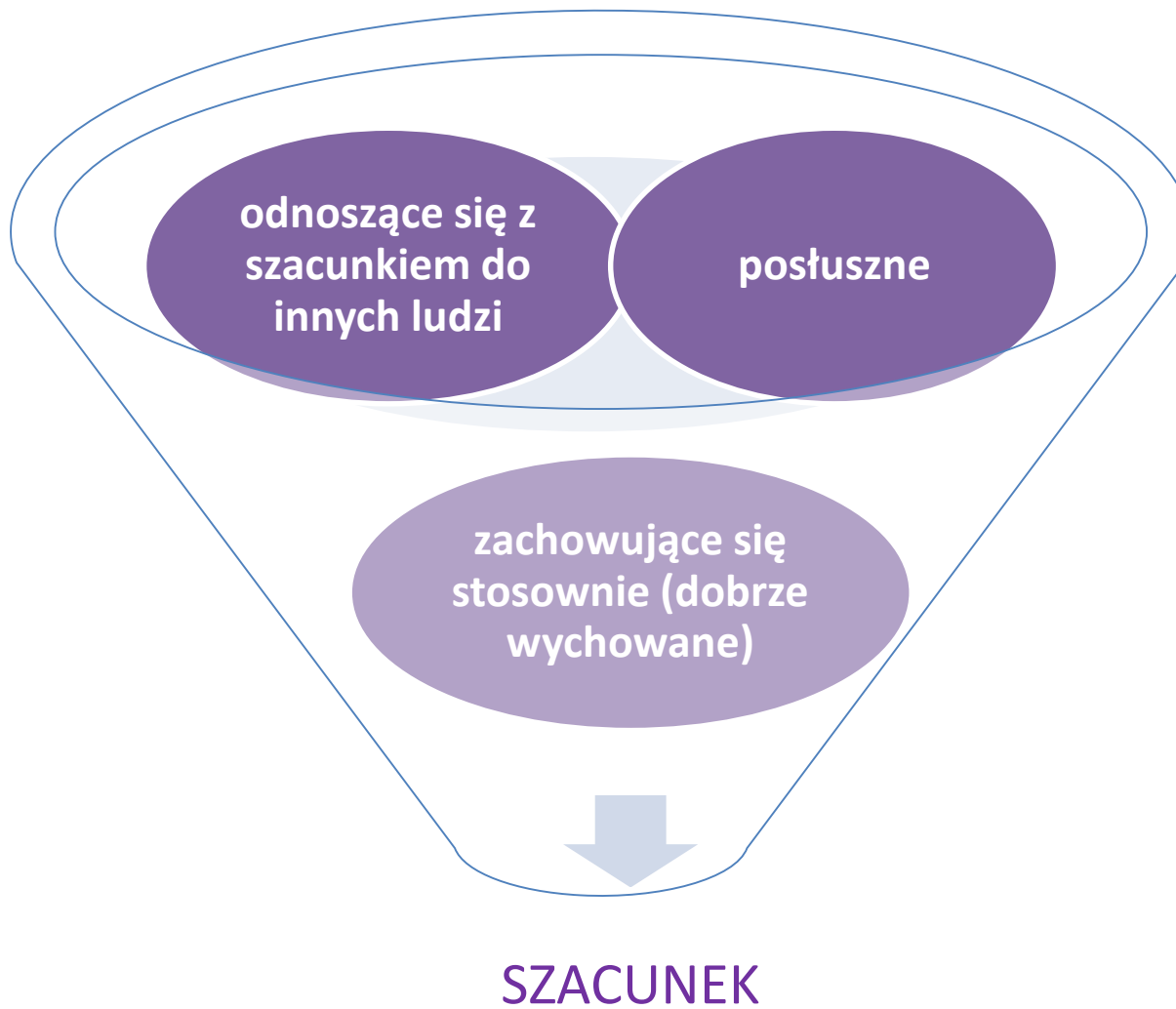

Cele socjalizacyjne – kategorie (za: Harwood, 1992)

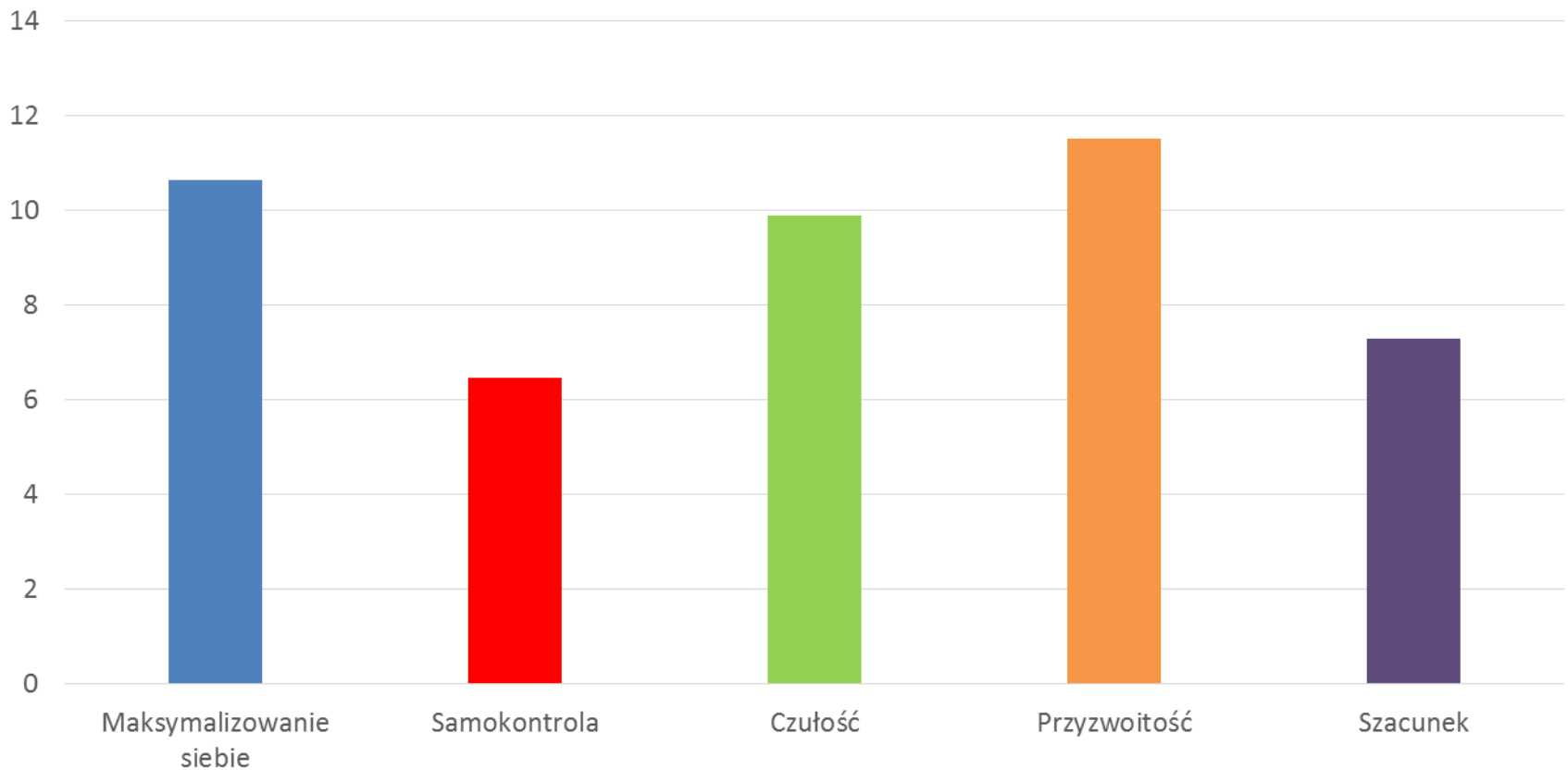

Cele socjalizacyjne – kategorie (za: Harwood, 1992)

Cele socjalizacyjne polskich rodziców dzieci w okresie wczesnego dzieciństwa (N=86)

Ważność kategorii celów socjalizacyjnych

SES a cele socjalizacyjne - korelacje

	liczba lat edukacji matka	liczba lat edukacji ojciec	dochód na osobę	liczba książek	ocena sytuacji materialnej	drabina
maksym. siebie	,09	,03	,37**	0,12	,07	0,15
samokontrola	-,06	,07	-,25**	-,01	-,05	-,17
czułość	,07	,01	,03	-,14	,16	,14
przyczynowość	-,01	,12	-,27**	,02	-,06	-,17*
szacunek	,04	-,05	-,06	-,05	-,05	-,03

*p<0,05

**p<0,01

Wyniki - podsumowanie

- Im **wyższy dochód na osobę w rodzinie**, tym **bardziej cenione** przez rodziców cechy dziecka takie jak **niezależność, pewność siebie, umiejętność rozwijania swoich zdolności**
- Im **wyższy dochód**, tym **mniejsza ważność** przypisywana **umiejętności hamowania: egocentryzmu, chciwości, agresji**
- Im **wyższy dochód** oraz im **wyższe subiektywnie oceniane miejsce zajmowane w społecznej hierarchii**, tym **mniej cenione** cechy takie jak **pracowitość, odpowiedzialność, uczciwość**

Cele socjalizacyjne a SES – wyniki badań

- Najbardziej istotne cele socjalizacyjne matek z USA: matki z klasy robotniczej – posłuszeństwo, matki z klasy średniej: niezależność = posłuszeństwo

(Lynd i Lynd, 1929, 1937)

- Rodzice z niższym SES – konformizm, dostosowanie się do norm społecznych; wyższy SES – samosterowność dziecka, indywidualny rozwój

(Alwin, 1984; Holden, 1995; Kohn, 1979; Luster, Rhoades i Haas, 1989; Pearlín i Kohn, 1966; Tudge i in., 2000, Wright i Wright, 1976)

- Matki z klasy średniej – maksymalizowanie siebie; z niższej pomiędzy maks. siebie, przyzwoitością i szacunkiem; matki z Puerto Rico – najczęściej przyzwoitość (choć z klasy średniej częściej maks. siebie)

(Harwood, 1996)

- Dotyczy SES obiektywnego

SES a cele socjalizacyjne polskich rodziców - podsumowanie

- **Przyzwoitość**: pracowitość, odpowiedzialność, uczciwość
- **Samokontrola**: zdolne do przewyciężenia egocentryzmu, umiejące pohamować agresję, potrafiące opanować chciwość
- Polscy rodzice najbardziej cenią **przyzwoitość**, w mniejszym stopniu **maksymalizowanie siebie**
- Posiadanie większej ilości zasobów pozwala na skupienie się na maksymalizowaniu siebie
- Mniejsza ilość zasobów prowadzi do przypisywania wysokiej ważności „społecznym” cechom, które mogą ułatwić dostęp do tych zasobów
- Systemy wartości polskich rodziców w obrębie klasy średniej

Dziękuję za uwagę